

Milí čtenáři,

v prvním bulletinu letošního roku naleznete příběh pana Asafa Auerbacha, rozhovor s Adamem Borzičem, předsedou Společnosti křesťanů a Židů, informace o novém vzdělávacím projektu Židům vstup zakázán! a další zajímavé články.

Nadační fond obětem holocaustu spolupůřádal s Federací židovských obcí v ČR 27. ledna 2010

slavnostní setkání v Senátu PČR u příležitosti Dne památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti. Vzpomínky se zúčastnili přeživší šoa, předseda Senátu Přemysl Sobotka a předseda vlády Jan Fischer a další zástupci státní správy, velvyslanci, předsedové židovských a partnerských organizací. Projev pana premiéra a profesora Kolmera, místopředsedy Mezinárodního osvětimského výboru a zástupce přeživších, naleznete uvnitř čísla.

Projevy antisemitismu a rasové nesnášenlivosti se staly opět součástí naší společnosti, útoky proti židovským objektům i osobám, popírání šoa, šíření protižidovských klisů mají vzrůstající tendenci. Institut Tereziánské iniciativy a Nadační fond obětem holocaustu jsou organizátory tradiční vzpomínkové akce na náměstí Míru u příležitosti Jom ha-šoa. V neděli 11. dubna 2010 budeme opět veřejně číst jména obětí šoa. Ke čtení zveme všechny, kterým není stav naší společnosti lhostejný.

Marta Malá

ředitelka, tel.: 224 261 615,

e-mail: mala@fondholocaust.cz

**Den vzpomínání
na oběti holocaustu**

Připojte se k veřejnému čtení
jmen mužů, žen a dětí
zavražděných
kvůli svému původu

Projevy rasové nesnášenlivosti
nejsou jen otázkou minulosti

**náměstí Míru v Praze,
11. dubna 2010, 14-17 hodin**

T INSTITUTE
TEREZIÁNSKÉ
INICIATIVY

INSTITUT
OSVĚTIMSKÝ
VÝBOR

Partnersí projekt:
LAUDEROVY SKOLY
LAUDEROVY SKOLY
LAUDEROVY SKOLY

INSTITUT
OSVĚTIMSKÝ
VÝBOR

ES
4 U

Pod záštitou primátora hlavního města Prahy MUDr. Pavla Béma

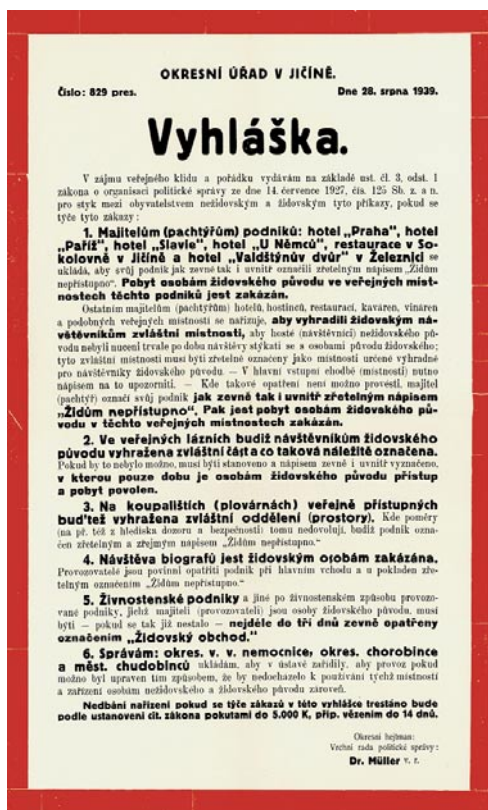

ŽIDŮM VSTUP ZAKÁZÁN!

VZDĚLÁVACÍ PROJEKT INSTITUTU TEREZÍNSKÉ INICIATIVY

PROTIŽIDOVSKÉ ZÁKONY A NAŘÍZENÍ V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA

Na tomto místě bychom vám rádi představili jeden z projektů, který se těšil naší finanční podpore. Jde o nově vytvořený velmi zajímavý zdroj informací, nejen pro žáky a studenty, který je umístěn na internetové adrese www.holocaust.cz. Více o projektu jeho realizátorka Tereza Štěpková z Institutu Tereziánské iniciativy.

Nový vzdělávací projekt přístupný na vzdělávacím portálu holocaust.cz nabízí žákům a pedagogům českých škol možnost dostupnou formou veřejně přístupné internetové aplikace seznámit se s dějinami židovské komunity v českých zemích 20. století, dějinami druhé světové války a holocaustu/šoa prostřednictvím autentických dokumentů dokládajících systém porušování základních lidských práv nacistickým režimem v Protektorátu Čechy a Morava. Tematicky utříděné digitalizované dokumenty – vyhlášky, nařízení státních i oblastních úřadů, ale také vnitřní pokyny a hlášení úředníků k vydávání těchto nařízení mohou žáci prostudovat a využít pro přípravu referátů i dlouhodobých projektů zaměřených jak na individuální příběhy obětí holocaustu z českých zemí (v kombinaci s projektem *Tereziánské album ve škole*) nebo k přípravě výuky či projektů seznamujících žáky a studenty s problematikou dodržování a porušování lidských práv. V obou případech by pak měla práce na projektech vést ke kritickému zhodnocení dějinných událostí a k diskusi nad stavem dodržování lidských práv v současném světě.

Nacistický režim vedený Adolfem Hitlerem systematicky pronásledoval za druhé světové války židovské obyvatele Německa i zemí, které Třetí říše okupovala, a měl jasný cíl – oddělit židovskou populaci od ostatních a získat při tom jejich majetek i pracovní pozice. Postupným vylučováním Židů ze

Vyhláška.

Podle článku 3. zákona o organisaci politické správy ze dne 14. července 1927 č. 125 Sb. a z ohledu na veřejný pořádek zakazují Židům, aby ve dnech bursovních prodívali v Pražské plodínové bursy v Praze II. a v jejím okolí, t. j. v ulicích Panské, Nekázance, Senovážné a Dlážděné, v úseku ulice Jindřišské mezi ulicí Panskou a Dlážděnou a v západní části Senovážného náměstí, t. j. od Plodínové bursy až k ulici Dlážděné.

Zákaz tento netýče se osob, které v tomto jinak zakázaném obvodu mají své řádné bydliště, nebo v něm vykonávají své stálé zaměstnání.

Neuposlechnutí tohoto zákazu bude trestáno podle článku 3. citovaného zákona peněžitou pokutou od 10 K do 5.000 K, nebo trestem na svobodě od 12 hodin do 14 dnů.

Policejní ředitelství v Praze

dne 9. prosince 1940.

Policejní prezident:

CHARVÁT v. r.

zaměstnání, zabavováním majetku a omezováním jejich volného pohybu je nacisté opět uzavřeli do ghetta, tentokrát oběhnaného zdi zákonů, vyhlášek a cedulí *Židům vstup zakázán*. Když byli Židé úředně segregováni z většinové společnosti, zbýval už jen krok k jejich fyzickému odstranění v nacistických koncentračních a vyhlazovacích táborech.

Digitalizované autentické dokumenty mají jako primární pramen nezastupitelnou úlohu ve výuce na základních i středních školách nejen v hodinách dějepisu nebo občanské výchovy. Jejich zkoumáním, zpracováním, vyhledáváním doplňujících a rozšiřujících informací a v neposlední řadě kritickým hodnocením prohlubují žáci a studenti nejen své znalosti, ale také rozvíjejí své klíčové kompetence – k učení, k řešení problémů, občanské, sociální i komunikativní.

Všechny dokumenty jsou také doplněny komentářem, který je zasazuje do historického kontextu s ohledem na témata diskriminace Židů v Protektorátu Čechy a Morava, prostřednictvím dalších odkazů jsou propojeny s celkovým kontextem dějin holocaustu/šoa a druhé světové války, který je obsažen na portálu holocaust.cz. K některým nařízením se nám podařilo shromáždit větší množství dokumentů, někdy z více měst nebo obcí, dokumenty doplňují v mnoha případech také články z dobového tisku. Jednotlivé dokumenty jsou setříděny podle témat a uspořádány do větších tematických celků: nařízení omezující volný pohyb, nařízení týkající se majetku, zaměstnání nebo omezení dopravy židovských obyvatel protektorátu.

Vyhlášky a nařízení mohou velmi vhodně doplňovat práci na projektu *Tereziánské album ve škole*, zvláště modul *Právo v době bezpráví*. V této části projektu nabízíme žákům osobní dokumenty, které dokládají konkrétní případy nebo vymáhání dodržování určitých vyhlášek a nařízení u konkrétních židovských obyvatel. Často je možné sledovat také proces odvolání a jeho vyřízení příslušným úřadem.

Pro infobulletin napsala Tereza Štěpková

Z OBSAHU BULLETINU

Program PŘÍPOMÍNKA Židům vstup zakázán!	2
Program BUDOUCNOST: Rozhovor s Adamem Borzičem	4
Program OBNOVA Židovský hřbitov v Miroslavi	6
Kalendář akcí podpořených Nadačním fondem obětí holocaustu	7
Příběh: Asaf Auerbach	8
Vznik a vývoj pamětního dne Jom ha-šo'a	10
Projevy F. Kolmera a J. Fischera v Senátu PČR 27. ledna 2010	12
Výzva Židovského muzea v Praze	16

Vstup do projektu: www.holocaust.cz/cz2/education/projects/laws_against_jews/laws_against_jews

ROZHOVOR S ADAMEM BORZIČEM

NFOH dlouhodobě podporuje vydávání časopisu *Revue SKŽ*, který vydává Společnost křesťanů a Židů. Současným předsedou této organizace je pan Adam Borzič, který nám do tohoto vydání infobulletinu poskytl rozhovor.

- **Jak jste se do této oblasti dostal? Co vás přivedlo k vaší nynější práci?**

- Vždy jsem měl hodně přátelských vazeb na židovskou komunitu a téma mezináboženského dialogu mě odjakživa zajímá. Jednou mě spolužák z teologické fakulty požádal, abych mu pomohl uspořádat seminář *Já a Ty*. Později mi nabídli místo tajemníka Společnosti křesťanů a Židů a v březnu 2009 jsem byl zvolen jejím předsedou.

- **Věnujete se kromě činnosti v SKŽ ještě něčemu jinému?**

- Ano. Dále studuji na teologické fakultě. Mimo to pracuji jako terapeut pro občanské sdružení V-Odraz a živím se jako překladatel. Mojí hlavní vášní je ale literatura, spoluzaložil jsem básnickou skupinu *Fantasia*. Před rokem jsme vydali stejnojmennou knihu, která se setkala s velmi příznivou reakcí literární kritiky i čtenářů.

- **Jak Společnost křesťanů a Židů vznikla? Co bylo podnětem?**

- Lze říci, že podnětem ke vzniku společnosti v mezinárodním měřítku byly události šoa. Řada křesťanů si uvědomila, že je třeba radikálně přehodnotit vztah k judaismu a židovství jako takovému. Na straně křesťanů i Židů se zrodila potřeba nově definovat a rozvinout vzájemné vztahy. Proto vznikla ICCJ (International Council of Christians and Jews), která se židovsko-křesťanskému dialogu věnuje a která zastřešuje společnosti v jednotlivých státech. Česká Společnost křesťanů a Židů vznikla po obnovení demokracie v naší zemi v roce 1991. Významným impulsem byl druhý vatikánský koncil v 60. letech, který mezi jiným reagoval na staleté křesťanské pronásledování judaismu a nově a velmi sympaticky formu-

loval vztah křesťanství k judaismu. V minulých letech se začal objevovat názor, že mezi křesťanstvím a judaismem už panuje natolik přátelská atmosféra, že společnost tohoto druhu už vlastně není zapotřebí. Po zvolení nového papeže Benedikta XVI., který rehabilitoval ultrakonzervativní církevní skupinu, tzv. lefébristy, mezi nimiž jsou i popírači holocaustu, se už situace tak optimisticky nejeví. Křesťanský antisemitismus bohužel zcela nezmezil, a tak si myslím, že podporovat a udržovat vzájemný dialog je i nadále velmi potřebné. A pak ve hře je i skutečnost, že přes všechny odlišnosti jsou si křesťanství a judaismus nábožensky nejbližší, přinejmenším svými hodnotami zakládají euroamerickou civilizaci.

- **Čím se SKŽ tedy zabývá?**

- Základním cílem je vytvářet most mezi náboženstvími; pěstovat kulturu dialogu. Zvláště se jedná o křesťanství a judaismus, ale nejen o ně. Snažíme se navázat dialog například i s umírněnou formou islámu. Nejde o žádané sjednocování náboženství, ale o vzájemný respekt, toleranci a poznání toho druhého. Významným cílem SKŽ je i preventivní působení proti antisemitismu, rasismu a xenofobii.

- **Jaké jsou vaše konkrétní činnosti?**

- Vydáváme časopis *Revue SKŽ*, který vychází 2–3× ročně, pořádáme přednášky, semináře a různé jiné akce. Podílíme se na vydávání knih s židovsko-křesťanskou tematikou. Pravidelně spolupřádáme festival *Tichý hlas pro Svatou zemi*, který zahrnuje četná hudební vystoupení, přednášky a ekumenické modlitby. Rád bych také zmínil naši poslední „velkou akci“ *Den Vladimíra Sadka* – celodenní seminář věnovaný židovské a křesťanské mystice. Získali jsme na něj

dotaci od Ministerstva kultury a organizačně nám velmi pomohli augustiniáni na Malé Straně, v jejichž klášteře se celá akce konala. Rád bych ze Sadkova dne udělal takovou malou tradici. Už proto, že si Sadkova díla moc vážím a k mystice mám osobně velmi blízko.

● **Kdo jsou vaši čtenáři? Jak se o vás lidé dozvědí?**

● Náš časopis rozesíláme všem členům SKŽ, kterých je asi 260, a dalšímu okruhu „stálých“ čtenářů. Celkem rozesíláme vždy asi 420 výtisků. Revue ale distribuujeme i přes vybraná knihkupectví a nakladatelství, především Karmelitánské nakladatelství. Lidé se o nás mohou dozvědět na našich internetových stránkách www.krestane.zide.info. O akcích informujeme pyramidálním rozesíláním e-mailů, které začíná u našich členů a příznivců.

● **Jak je činnost SKŽ financována?**

● Převážně granty, dary a členskými příspěvky. Je ale třeba říci, že bez dobrovolnické práce bychom fungovat nemohli. Velké díky patří také vašemu fondu, který již mnoho let vydávání Revue (dříve Zpravodaje) finančně podporuje.

● **Jaká je vaše vize? Plánujete nějaké změny?**

● Příští rok Společnost křesťanů a Židů oslaví dvacet let existence a myslím si, že má velký

potenciál. Rád bych trochu přispěl k celkovému oživení SKŽ. Důležité je obnovit aktivitu členů, tak aby podněty k práci vycházely přímo od nich. Dále chceme rozšířit čtenářský okruh Revue, o které si troufnu tvrdit, že je vysoké kvality. Pokusíme se také rozšířit tematické okruhy dialogu a více vtáhnout do hry samotné „židovství“ tak, aby v SKŽ šlo o rovné partnerství a nikoli o Společnost křesťanů pro Židy.

● **Spolupracujete s nějakými jinými organizacemi?**

● Ano. Jde především o Židovské muzeum v Praze, nakladatelství P3K, evangelickou teologickou fakultu, tureckou organizaci Mozaiky platforma a samozřejmě naši zastřešující organizaci ICCJ. Také jsme v minulosti získali podporu Ministerstva kultury ČR a Joods Humanitarian Fund. Ta významně podpořila vzdělávací projekt *Já a Ty*, jehož hlavním výstupem bylo vydání stejnojmenné knihy, která se věnuje židovsko-křesťanským vztahům.

● **Jaké akce letos pořádáte?**

● U příležitosti vydání knihy *Jakob a Ezau na cestě ke smíření* jsme letos uspořádali panel, kterého se účastnila autorka Alžběta Drexlerová a pozvaní hosté – kromě jiných to byli Leo Pavlát a Martin Prudký. Knihu jsme v loňském roce finančně podpořili. Akce se konala v prostorách Židovského muzea v Praze a byl o ní značný zájem. V současné době připravujeme *Večer v duchu pesachového sederu*, kde si návštěvníci vyzkouší slavnostní pesachovou večeři. Dále pořádáme společný výklad Tóry u příležitosti souběhu Velikonoc a Pesachu (1. 4.), taktéž ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze. Výkladu se zhostí bývalý předseda SKŽ Robert Řehák a mladý židovský učenec a můj dobrý přítel Aleš Koukal. Tolik alespoň nejbližší akce. Na léto připravujeme vydání knihy M. Kruppa o dějinách Izraele a opět *Tichý hlas pro Svatou zemi*.

● **Děkujeme za rozhovor.**

Kateřina Vintrová

finanční manažerka, tel.: 224261573,
e-mail: vintrova@fondholocaust.cz

ŽIDOVSKÝ HŘBITOV V MIROSLAVI

Židé se usazovali v Miroslavi pravděpodobně od 16. století. Zakládali zde průmyslové podniky, především na zpracování ovoce a vonných olejů, dále likérky a sodovkárny. Z bývalého židovského ghetta se nám však dochovalo pouze několik obytných domů, většina z nich byla zničena bombardováním v roce 1945. Synagoga z roku 1845 byla v roce 1957 přebudována na kulturní dům. Židovskou komunitu nám dnes připomíná pouze pamětní kámen, který byl v parku u bývalé synagogy odhalen při 50. výročí od konce druhé světové války a židovský hřbitov v Nádražní ulici.

Hřbitov byl založen v 16. století, nachází se na něm na 600 náhrobků zejména barokního a klasicistního typu, nejstarší čitelný pochází z roku 1667. Naleznete zde např. náhrobek Rafaela Kóniga, který jako první Žid v monarchii získal mistrovské oprávnění v oboru zámečnický, mohl užívat titul Mistr a provozovat živnost mimo ghetto.

Historička Iva Steinová vám blíže představí náhrobek Jicchaka Spitzera na hřbitově v Miroslavi (1871)

Jicchak ben Jona Spitzer se narodil kolem roku 1801 a zemřel ve věku 69 let 24. července 1871

(7. avu roku 5631 židovského kalendáře). Od roku 1857 působil ve funkci předsedy miroslavské obce. Pocházel z rozvětvené rodiny, byl vnukem místního rabína Jakoba Schäfera. Proslul svým bohatstvím a učeností, vyučoval v Mikulově a Ivančicích.

Předávání tradice dalším generacím je v židovské společnosti ceněno natolik, že učenci a vyučující zaujímali ve společnosti mimořádné postavení. V několika případech je jejich činnost a předávání Tóry zachycena na náhrobcích symbolem koruny, popsáním jako koruna Tóry nebo zkratkou כ"ת – KETER TORA.

Jicchakův náhrobek zdobí motiv koruny Tóry, doplněný nápisem: „Koruna Tóry na hlavě spravedlivého muže...“ Jicchak Spitzer byl také znám svojí mimořádnou dobročinností. Patřil mezi mecenáše, hojně podporující všechny potřebné. Dokládá to jeho náhrobní nápis: „Tvůj podíl není nepatrný – sloužil jsi Hospodinu, Tvá záře tě zdobí – neboť jsi konal dobré skutky.“

Ve spolupráci s Ivou Steinovou připravila

Marta Malá, ředitelka

tel.: 224 261 615, e-mail: mala@fondholocaust.cz

KALENDÁŘ NÁMI PODPOŘENÝCH AKCÍ • BŘEZEN–ČERVENEC 2010

Březen–červenec

Putovní výstava **Místa utrpení, smrti a hrdinství**

Prostřednictvím výstavy se může veřejnost a mládež seznámit s historií koncentračních táborů. Součástí výstavy jsou přednášky, vzpomínky pamětníků a promítání filmů.

- Březen: Městský úřad Český Krumlov
- Duben–květen: Městský úřad Chomutov
- Červen–červenec: Městské muzeum Litoměřice

Více informací získáte u koordinátorky projektu paní Olgy Zárubové na tel.: 244 462 441

Duben–červen

Staronová šance – veřejná shromáždění proti antisemitismu, přednášky a konference

- 16. 4. 2010: Konference o soudobém antisemitismu, Praha
- 18. 4. 2010: Všichni jsme lidi a Pochod dobré vůle, Praha
- 4.–6. 6. 2010: České Budějovice
- Červen: Konference smíření, Český Těšín

Více informací naleznete na www.icej.cz

Květen

Pietní akt na místě bývalého koncentračního tábora Lety u Písku

Uctění památky romských obětí holocaustu.

- Lety u Písku, 13. 5. 2010

Více informací u předsedy Výboru pro odškodnění romského holocaustu pana Čeňka Růžičky na e-mailové adrese ruzicka.vporh@seznam.cz.

Květen–červen

Výstava Genocida Romů v době II. světové války

- Praha
- Červen: vernisáž se bude konat v rámci festivalu Khamoro ve dnech 24.–29. 5. 2010

Více informací naleznete na www.slovo21.cz

Červenec

Výstava **Transporty protektorátních Židů do Běloruska v letech 1941–1942**

- Galerie Roberta Guttmanna, Praha
 - Od 29. 7. 2010: vernisáž výstavy 28. 7. 2010
- Více informací naleznete na internetové adrese www.jewishmuseum.cz

Třebíčský židovský festival

Zveme vás na již 7. ročník festivalu, který návštěvníkům přiblíží židovskou kulturu a historii. Pro návštěvníky budou připraveny hudební a divadelní představení, přednášky a besedy, promítání filmů a další zajímavé aktivity.

- Třebíč
- 29.–31. 7. 2010

Více informací naleznete na www.mkstrebic.cz

Týden židovské kultury

Přijďte navštívit již 10. ročník festivalu prezentující židovskou kulturu a historii. Festival nabízí umělecká vystoupení, divadelní představení, bohoslužby, výstavy, panelové diskuse, besedy a další zajímavé aktivity. Letošní ročník přiblíží humor a satiru v židovství.

- Holešov
- 25.–31. 7. 2010

Více informací naleznete na www.olam.cz

Příběh každého, komu holocaust změnil život, stojí za zaznamenání. Je svědectvím, ze kterého se můžeme a musíme učit. Rozhodli jsme se proto zařadit do našeho bulletinu příběhy přeživších. Nikdy jich není dost.

PŘÍBĚH ASAFA AUERBACHA

Asaf Auerbach je místopředsedou Historické skupiny Osvětim při Sdružení osvobozených politických vězňů a pozůstalých, pracuje současně jako její tajemník. Aktivně pomáhá s projektem putovní výstavy „Místa utrpení, smrti a hrdinství“, kterou Historická skupina vystavuje po Čechách a Moravě již od roku 2005, často vypravuje žákům a studentům svůj příběh.

U příležitosti Dne památky obětí holocaustu se 25. ledna 2010 uskutečnila beseda s panem Asafem Auerbachem, kterou uspořádaly Lauderovy školy při Židovské obci v Praze ve spo-

lupráci s Nadačním fondem obětím holocaustu. Pan Asaf Auerbach povyprávěl o svém životě – o tom, co si pamatuje, i o tom, co si může jen domýšlet.

ASAFŮV PŘÍBĚH

Příběh začíná ještě před Asafovým narozením u jeho rodičů. Asafova maminka se narodila v Praze, tatínek pocházel z německé židovské rodiny. Jak se jeho rodiče seznámili, Asaf s jistotou neví, ale nejpravděpodobnější je, že oba po 1. světové válce vstoupili do sionistického hnutí, kde se zřejmě potkali.

V roce 1922 se Asafovi rodiče rozhodli odjet do tehdejšího britského protektorátu Palestiny. Zde se stali zakládajícími členy kibucu, který se nachází na severu Izraele. Počátky v Izraeli byly nepochybně velmi krušné, pro nás nepředstavitelné.

Asaf i jeho starší bratr Ruben se narodili v Izraeli. Nicméně v roce 1930, kdy bylo Asafovi dva a půl roku, se rodiče rozhodli vrátit do Československa. Co je k tomu vedlo, se můžeme jen domýšlet. Nejspíše to byly velmi špatné životní podmínky a hrozba malárie. Tak se tedy Asafova, ale i další rodiny z této kolonie vrátily zpět.

V Československu začali postupně oba chlapi chodit do školy, takže se naučili dobře česky. S rostoucí hrozbou války se ale rodiče začali více bát o své děti a o jejich budoucnost. Velké zásluhy jsou v tomto případě připisovány anglickému bankovnímu makléři Nicholasi Wintonovi. Tento dnes již dobře známý muž zprostředkoval „adopce“ českých židovských dětí v Anglii. Vypravoval z Československa vlaky plné těchto dětí, které pak v Anglii umístil do rodin, které byly ochotné se o ně dočasně postarat. Samozřejmě bylo těžké přesvědčit rodiče, že doba je horší, než si myslí, a že se mají svých dětí vzdát a poslat je do cizí země k cizím lidem. Přesto Nicholas Winton zachránil touto cestou 669 dětí.

Asaf a jeho bratr byli mezi nimi. Jejich rodiče měli ale situaci o něco jednodušší, protože rodinu, do které své děti posílali, dobře znali. Pan Winton zprostředkoval převoz Asafa i jeho staršího bratra do Anglie, kde se jich ujala paní Hana Strasserová, která se s Asafovou rodinou přátelila v kibucu v Izraeli.

Počátkem roku 1939 emigrovala rodina Strasserových do Anglie, kde se Hana Strasse-

rová rozhodla, že zachrání celkem devět dětí svých přátel. Asaf s bratrem tedy věděli, ke komu jedou, znali tuto rodinu a od rodičů měli slíbeno, že za nimi brzy přijedou. Brali to spíše jako výlet, jako velké dobrodružství.

Československo opustili vlakem z Wilsonova nádraží v úterý 18. července 1939 večer. Po příjezdu do Anglie si je i s ostatními dětmi převzala Hanna Strasserová. Ta v Anglii zřídila komitét, který shromažďoval peníze na živobytí zachráněných dětí. Od městského úřadu dostali domek, původně určený pro sirotky, ve kterém pak těchto devět dětí bydlelo s paní, která se o ně starala. Dalo by se říci, že to bylo něco na způsob dnešních SOS vesniček.

Sehnat dostatek peněz bylo ale velmi obtížné, takže se děti musely co nejdříve osamostatnit. Starší chlapi odcházeli na vojnu do československé armády.

Asaf začal na začátku školního roku 1943/1944 chodit do internátní československé státní střední školy, kde pobyt studentů financovala československá exilová vláda. Do svého původního anglického domova pak už jezdil pouze o prázdninách.

Během let strávených v Anglii si oba chlapi ještě dopisovali s rodiči. Bylo to možné díky Mezinárodnímu červenému kříži, který zprostředkoval dopisování válečných zajatců domů. Poslední dopis od rodičů obdrželi bratři v květnu roku 1942, v listopadu 1942 byli jejich rodiče odvedeni do Terezína.

Po skončení války, v srpnu roku 1945, zařídila československá vláda návrat zachráněných dětí domů. Asaf již cestoval sám, protože jeho bratr se dostal do Prahy dříve s československou armádou.

Po příjezdu do Prahy Asaf neváhal a vydal se hledat své příbuzné, babičku a tety. K těm se posléze i nastěhoval. S rodiči se již nikdy nesešel.

S bratrem se nadále často stýkal až do roku 1969, kdy Asafův bratr emigroval do USA. Asaf sice s myšlenkou emigrace také koketoval, nakonec se však rozhodl zůstat v Československu.

JOM HA-ŠO'A

VZNIK A VÝVOJ PAMĚTNÍHO DNE

Po skončení Druhé světové války začal celý svět postupně odhalovat strašlivé důsledky holocaustu. Bylo jasné, že to, co se přihodilo, nemá obdoby v moderní historii lidstva. Z pohledu historie židovského národa je holocaust neboli šo'a nazýván také „třetím churbanem“ – „třetím zničením“. První zkázu představuje zboření Prvního jeruzalémského chrámu v roce 586 př. o. l., za druhou katastrofu je považováno zničení Druhého jeruzalémského chrámu, které se odehrálo roku 70 o. l., a za třetí a zároveň největší katastrofu v dějinách židovského národa je šo'a.

Každoroční Pochod živých v bývalém vyhlazovacím táboře Auschwitz-Birkenau

Dlouhou dobu nebyla vůle ustanovit určitý den, kterým by byla připomínka na šo'a vzpomínána. Sekulární sionisté, kteří přišli na území dnešního státu Izrael, se snažili zapomenout na útrapy, které se staly židovskému lidu v diaspoře. Vnímali to jako prohru a vinili své ortodoxní bratry za to, že se nebránili a šli jak ovce na porážku. Na druhé straně, ultra ortodoxní židé prohlašovali, že v dnešní době nemáme oprávnění k tomu, abychom vytvořili přidatný den smutku, protože toto mohli činit jen proroci v biblické době a ještě k tomu museli mít oporu v Tóře. Jak bychom my v dnešní době mohli učinit něco takového? Po vzniku Státu Izrael, v roce 1948, se o toto téma

prosazovali hlavně představitelé náboženského sionismu, kterým se nakonec podařilo tento návrh prosadit. V roce 1951 vydal izraelský parlament zákon, podle kterého se Den holocaustu a vzpoury v ghettech bude slavit jako státní svátek, a to 27. nisanu. Ve skutečnosti byl i toto kompromis. Původní záměr byl takový, že by toto datum mělo být totožné se začátkem povstání ve Varšavském ghettu, tedy se 14. nisanem. Jelikož ale 14. nisan připadá na předvečer svátku Pesach, bylo datum přesunuto na 27. nisan. Ani tato volba nebyla náhodná. 27. nisan je slaven jen týden před Jom ha-acma'ut tedy Dnem nezávislosti státu Izrael. Je zde náznak spojitosti událostí,

keré se staly během šo'a a vzniku Státu Izrael. Do roku 1959 nebyla ustanovena podoba, jak má být pamětní den veřejně připomínán. Až na počátku 60. let 20. století začíná získávat současnou podobu. V tento den jsou v Izraeli zavřena místa zábavy, televize i rozhlas vysílají program přizpůsobený tomuto dni – vzpomínky přeživších, projevy, modlitby a v 10:00 dopoledne se celou zemí rozezní na dvě minuty sirény. Všichni ustávají od rozdělané práce, zastaví se i veškerá doprava a lidé vzdávají úctu obětem šo'a.

Zajímavostí je i samotný název tohoto dne. V zákonu z roku 1951 je tento den označen jako Jom ha-šo'a u'mered ha-getaot (Den holocaustu a vzpoury v ghettech), později se název změnil na Jom ha-zikaron la-šo'a ve la-gvura (Vzpomínkový den holocaustu a hrdinství) a dnes se nejčastěji používá zkráceného označení Jom ha-šo'a (Den holocaustu). Na název a výběr data tohoto dne měli dozajista vliv sekulární sionisté, kteří si představovali novou izraelskou společnost jako hrdinnou, která by už znovu neměla připustit, aby byla zničena cizím národem, jak se tomu stalo během šo'a. Jestliže měli přistoupit na vytvoření Dne holocaustu, trvali na tom, aby se vzdvihlo hrdinství lidí, kteří nešli jako ovce na porážku, ale kteří bojovali do posledního dechu. Později se povstání ve Varšavském ghettu začalo přirovnávat k událostem na Masadě. Z tohoto

důvodu se v názvu z roku 1951 objevila zmínka o hrdinství v ghettech.

V 60. a v 70. letech 20. století přijala většina židovského národa 27. nisan jako den vzpomínky na oběti holocaustu. Co se týká ortodoxního židovstva, tak jedna část tento den přijala i když s výhradami, protože podle halachy by se v měsíci nisanu nemělo příliš truchlit, a druhá část, převážně ultra ortodoxní židé tento den ignorují. V Izraeli nechávají na 27. nisan své obchody otevřeny a po dobu zvuku sirén pokračují ve své práci. Protože podle jejich názoru nemáme oprávnění k vytvoření přidavného dne smutku, tak oni vzpomínají na události holocaustu v poslední dny 10. tevetu a 9. avu. 10. tevet byl původně vytvořen jako vzpomínka na počátek Nabukadnezarova obléhání Jeruzaléma, které vyústilo zbořením Prvního jeruzalémského chrámu a Vrchní izraelský rabinát k tomuto dni připojil také vzpomínku na oběti holocaustu, jejichž datum úmrtí je neznámé. To se stalo ještě před vytvořením oficiálního Dne holocaustu v roce 1951. 9. av je již po století připomínán jako den, kdy byl zbořen První a později i Druhý jeruzalémský chrám. Čeští Židé přijali 27. nisan jako svůj Den holocaustu a tehdy se konají pietní shromáždění v synagogách a na náměstích za účasti široké veřejnosti.

Pro infobulletin napsala Alžběta Nováková

PODPORUJTE S NÁMI!

Podporujeme péči o přeživší šoa, vzdělávací a vzpomínkové projekty o holocaustu, rekonstrukci židovských památek, vzdělání v judaismu a rozvoj židovských komunit v České republice.

Připojte se i Vy a pomozte zmírnit křivdy minulosti a podpořte společně s námi budoucnost!

UniCredit Bank, 502-2685554004/2700

BIC: BACX CZ PP, BAN: CZ7327000005022685554004

Stávajícím dárcům a sponzorům děkujeme!

SENÁT PARLAMENTU ČR, 27. 1. 2010

DEN PAMÁTKY OBĚTÍ HOLOCAUSTU A PŘEDCHÁZENÍ ZLOČINŮM PROTI LIDSKOSTI

Předseda Senátu PČR Přemysl Sobotka

Foto Karel Pazderka

NFOH spolupůřadal s Federací ťidovskťch obcť v ĀR 27. ledna 2010 slavnostnť setkání v Senátu PČR u pťležitosti Dne památky obĚtť holocaustu a pťedcházení zloĉinťm proti lidskosti. Vzpomťnky se zúčastnili pťeťivšť ťoa, pťedseda Senátu Přemysl Sobotka, pťedseda vlády Jan Fischer a dalšť zástupcť státnť správy, velvyslancť, pťedsedovĚ ťidovskťch a partnerskťch organizací. Projevy pana premiĚra Jana Fischera a profesora Kolmera vám nyní pťinášťme.

Projev prof. Ing. Felixe Kolmera, DrSc. – pťedsedy Mezinárodního osvĚtimskĚho vťboru

„Vážení bťvalť vĚťňovĚ koncentraĉnťch táboreť, váťenť pane pťedsedo Senátu Parlamentu ĀeskĚ republiky, váťenť pane pťedsedo PoslaneckĚ

snĚmovny Parlamentu ĀeskĚ republiky, Excelence pání velvyslancť, pání ministrť, váťenť hostĚ.

Dnešnť den, a v kaťdĚm roce tento den, je dnem osvobození koncentraĉnťho a vyhlazovacťho tábora Auschwitz SovĚtskou armádou, je dnem strašnťch vzpomťnek, je symbolickťm dnem osvobozenťch vĚťňť z ostatnťch koncent-

račních táborů, je to den připomínky slavné politické přísahy vězňů koncentračního tábora Buchenwald v dubnu 1945 i vzpomínkový den na hrdinné povstání židů Varšavského ghetta v dubnu roku 1943.

My, bývalí vězňové koncentračního tábora Auschwitz, jsme dosud žijící svědkové průmyslového vraždění lidí všech národností, všech náboženství a dalších skupin obyvatelstva Evropy těch států, které okupovala německá armáda ve 2. světové válce. Koncentrační a vyhlazovací tábor Auschwitz se tak stal největším hřbitovem světa, hřbitovem jednoho a půl milionu obětí nacistické brutality.

Dnešní den je dnem 65. výročí osvobození koncentračního tábora Auschwitz, ale také dnem pátého výročí usnesení pléna Organizace spojených národů, aby tento den se stal dnem vzpomínky na holocaust. Tomuto rozhodnutí předcházelo jednání presidia Mezinárodního osvětivského výboru s bývalým generálním tajemníkem OSN Koffi Annanem v New Yorku a ve Švýcarsku a výstava o koncentračním táboře Auschwitz v předsálí jednacích sálů pléna OSN v jeho sídle v New Yorku, kterou zahajoval Koffi Annan a připravilo presidium Mezinárodního osvětivského výboru.

V tomto dni vzpomínáme šesti milionů zavražděných židovských spoluobčanů, z nichž jeden a půl milionu bylo dětí mladších 15 let.

Vzpomínáme na naše rodiče a sourozence, kteří neprošli selekcí na stranu života a byli posláni na stranu smrti „laskavým“ pokynem ruky známého SS lékaře dr. Mengeleho, nebo jiného SS lékaře, na stranu, která vedla do plynových komor.

Vzpomínáme na naše kamarády, kteří Auschwitz nebo další koncentrační tábor nepřežili a umírali strašnou smrtí v našich náručích.

Vzpomínáme na lidské stíny, kostry potažené kůží, s hluboce zapadlými a vyhaslými očima, s hlavou a nohama oteklyma hladem, kteří se byli schopni jen ploužit a byli klacky kápů a bičí SS-manů hnáni do těžké práce.

Vzpomínáme na hlad a žízeň, které pomalu ukrajovaly náš život.

Vzpomínáme na kamarády, kteří ze zoufalství volili raději smrt vběhnutím do drátů plotu tábo-

ra, nabitým elektrickým proudem o napětí dvaadvaceti tisíc voltů.

Vzpomínáme těch, kteří kladli odpor a organizovali se v podzemním hnutí koncentračních táborů.

Vzpomínáme na naši nenávisť vůči našim katanům a trýznitelům.

Ale také vzpomínáme, alespoň někteří z nás, na naše představy, jak by měl život po válce vypadat a to bez ohledu, jestli přežijeme nebo ne.

Také dnes vzpomínáme na státnický akt bývalého spolkového presidenta Německa Dr. Romana Herzoga, který po návštěvě v Auschwitzu, která na něj hluboce zapůsobila, požádal Spolkovou vládu a Bundestag o zařazení 27. ledna jako památného dne Německa, a to před tím, než se plénem OSN takto rozhodlo.

Myslet bez nenávisť a konstruktivně nebylo po válce pro nás, bývalé vězně koncentračních táborů, snadné a tato proměna probíhala v dlouhodobém procesu našeho života. Vzpomínám na slova vyřknutá 17. října 1991 v Terezíně bývalým presidentem Israele Chaimem Herzogem, který nenávisť prohlásil za nekonstruktivní myšlenku šířící zejména toho, který nenávidí, a doporučil hledat pozitivní cesty řešení.

A měl pravdu. Dnes v Německu dorůstá již čtvrtá generace, která vesměs byla vychována v jiném politickém prostředí, než byl nacismus, a která nenesou osobní vinu za to, co spáchala generace jejich dědů. To je třeba té generaci též říci, a dostat ji tak na stranu spolupráce a spolužití v Evropě. To se také daří. To je má zkušenost z mnoha debat se spolkovým presidentem, ministrem zahraničí, ministry vnitra a ministrem financí. Ve mně zůstala jen opatrná podezřavost vůči příslušníkům mé generace v Německu, ale ta generace pomalu odchází tak, jako i my odcházíme.

Je třeba chodit přednášet do německých škol, ale i do českých, neboť o těchto problémech se české děti učí velmi málo. A přesto tato doba patří nejen do německých dějin, ale také do českých. O moje pozvání k přednáškám do Německa se obyčejně postarají vrchní starostové měst, a to zejména těch, ve kterých neonacismus zvedá hlavu, nebo Gesellschaft für Polische Bildung. Přesto, že na mé přednášky se dostávají i neonacisté,

Foto Karel Pazderka

Prof. Ing. Felix Kolmer, DrSc.

kteřé poznám i podle oblečení, setkal jsem se jen dvakrát s lidmi starého myšlení. Jednou to bylo na Universitě ve Würzburgu ve studentském velmi nacionalistickém spolku Burschenschaft Alemannia, kde i se studenty jsem vyšel, ale nevyšel jsem s tak zvanými „starými pány“ v mých letech, ve kterých staré myšlení nacistického Německa ještě nevyhaslo a asi ani nevyhasne. Po druhé to bylo v Lipsku na přednášce o odškodňovacím procesu bývalých vězňů.

Moje zkušenost není ojedinělá. Jistě jí sdílí i členové Terezínské iniciativy a Historické skupiny Osvětím, kteří do českých i německých škol chodí přednášet. Tato činnost obou organizací je na nejvyšší míru smysluplná.

Tou je cesta pozitivní, tou je v Evropě nutno jít. Chtěl bych zakončit citáty laureáta Nobelovy ceny míru, Eliho Wiesela:

Vzpomínáme na Auschwitz, na všechny oběti, bez ohledu kde trpí.

Vzpomínáme na náš hlad, abychom hlad ze světa vymýtili.

Vzpomínáme na naše utrpení, abychom proklamovali právo každého žít bez strachu.

A rád bych ještě dodal: Ať nám zní raději Schillerova Óda na radost s hudbou van Beethovena než symfonie kanonády děl.

Děkuji vám všem za trpělivost, vám, vážený pane předsedo Senátu, že toto shromáždění v senátních prostorách se stává tradicí, a Tobě, pane předsedo tohoto shromáždění, za udělené slovo.“

Projev předsedy Vlády České republiky Ing. Jana Fischera, CSc.

„Holocaust nově a krutě definoval náš postoj ke zlu. Proměnil naše debaty nad tím, odkud zlo pochází.

Proměnil náš názor na to, jak ho odhalovat. Proměnil náš názor, jak se k němu zachovat.

Tisíce let se nejrůznější filosofové pokoušeli nad zlo povznést. Holocaust nám předvedl, že jsou formy zla, nad které nikdo nemůže být povznesen. Jimiž nikdo nemůže být nezasažen. Ke kterým nikdo nemůže zůstat beztrpěně lhostejný.

Protože holocaust sám představoval povznesené, všezasahující, lhostejné zlo.

Holocaust se pokoušel zbavit zlo jakéhokoli představitelného rozměru. Svě oběti chtěl zbavit jakýchkoli lidských práv. Včetně toho nejvyššího: práva na duši. Včetně toho nejlidštějšího: práva na svobodnou vůli.

Holocaust tak vytrhl zlo z rámce našeho dosavadního světa, ať už utvářeného vírou, či rozumem. Zcela rozmetl duchovní koncepty, jak křesťanské, tak židovské, o neodporování zlu, o jeho pokorném přijímání coby důsledku vyšší moci. Rozmetal osvícenskou filosofii o samospasitelnosti rozumu, onu pyšnou rovnici, že rozum rovná se dobro.

Dokonalost průmyslového, odosobněného zla fatálně překonala veškeré snahy o osobní dokonalost.

Holocaust představuje čisté zlo, které se vzpírá pochopení, které se vzpírá uvěření. Které však nade vši pochybnost existuje. A to tady a teď. V tomto světě. V tomto čase. Svět po holocaustu už nikdy nebude takový jako před ním. Protože

Foto Karel Pazderka

Předseda vlády Jan Fischer

víme, že ono zlo přebývá mezi námi a může být znovu probuzeno.

Holocaust proměnil filozofii. S tím, co teď víme, je nekonečně přijatelnější zatížit vlastní svědomí aktivním odporem vůči zlu. Než je zatížit vinou za to, že kvůli naší nečinnosti zahynuly miliony.

Holocaust proměnil právo. S tím, co teď víme, se nemůžeme vymlouvat na ničím neomezovanou, přímo anarchisticky pojatou svobodu a nechat bez trestu myšlenku, které plodí násilí.

Holocaust proměnil politiku. S tím, co teď víme, musíme vyřadit appeasement ze slovníku diplomacie. Jsou totiž zásady, které se nemohou porušovat dokonce ani v zájmu zachování míru.

Holocaust nebyl brutální, spontánní pogrom. Holocaust byla vražda jako projekt, plán, vražda jako průmyslové odvětví, vražda jako administrativa, vražda jako jízdní řád! Předcházela jí perfektní registrace, evidence, soupis osob i majetku.

A zruďné bylo, že ji židovské obce v Německu i okupovaných územích musely organizovat samy.

Holocaust byl čisté zlo. Holocaust JE čisté zlo. Ale šlo mu zabránit. JDE mu zabránit. Přes všechnu jeho dech beroucí ďábelskou dokonalost a nadosobní povznesenost je nový příchod zla mezi nás závislý na nedokonalých a nízkých bytostech. Na lidech.

Kvůli fascinaci zlem jsme se v jediném okamžiku přiblížili peklu daleko víc, než jsme se za tisíce let dokázali přiblížit k nebi. Ale byla to naše vůle, která nás poháněla do záhuby. Naše lhostejnost, která nás ochromila a bránila hledat spásu. Naše odpovědnost, naše vina. Jen a jen naše odpovědnost a naše vina. Tehdy i dnes. Napořád.

My přece máme duši. My přece máme svobodu. Použijeme tyto dary a zabraňme zlu, aby opět povstalo. Jsme tím povinováni obětím šoa. Jsme tím povinováni našim dětem."

ŽIDOVSKÉ MUZEUM DOKUMENTUJE ŽIVOT ŽIDŮ V POVÁLEČNÉM ČESKOSLOVENSKU

Ačkoli se mnohým může zdát, že život Židů po druhé světové válce je příliš čerstvé téma a snad i méně podstatné než období šoa, Židovské muzeum v Praze cítí značnou potřebu a poptávku po tom, aby dokumentovalo osudy a život československých Židů i po roce 1945. Naše instituce se proto chce do budoucna výrazněji zaměřit na téma poválečného židovského života, a to zejména vytvářením sbírek (archivních, trojrozměrných

předmětů), natáčením rozhovorů s pamětníky, ale také vlastním výzkumem. Zajímají nás nejen významné události, ale také každodenní život v zemi, která se po druhé světové válce stala jazykově a etnicky homogenní a od roku 1948 byla 41 let totalitním státem. Nasbírané materiály chceme po dohodě s vlastníky zpřístupňovat jak prostřednictvím našich expozic, tak ve studovnách a případně na internetu.

Židovské muzeum v Praze se obrací s prosbou na všechny, kteří vlastní jakékoliv dokumenty dokreslující židovský život v poválečném Československu, ať již jednotlivých židovských obcí nebo osobní. Může se jednat o osobní vzpomínky, dopisy, pozvánky na akce či jiné tiskoviny (včetně materiálů izraelského diplomatického zastoupení v Praze), fotografie z oslav židovských svátků a shromáždění stejně jako snímky či filmy z rodinných archivů.

Poskytnuté materiály by Židovské muzeum v Praze uvítalo ve svých sbírkách v originálech, ale bude vděčné i za možnost zhotovit na vlastní náklady kopie. Zaručujeme se za vrácení všech zapůjčených materiálů bez jakéhokoliv poškození. S poskytnutými dokumenty by přitom bylo možno nakládat jen za podmínky, stanovených vlastníky dokumentů.

Materiály lze zasílat na adresu Židovského muzea v Praze: U Staré školy 1, 110 00 Praha 1.

Veškeré dotazy budou zodpovězeny na telefonním čísle 222 749 252 nebo na emailové adrese: po1945@jewishmuseum.cz.

Za vstřícnost a pochopení předem děkuji.

Leo Pavlát

ředitel Židovského muzea v Praze

InfoBulletin vydává Nadační fond obětem holocaustu jako informační periodikum určené partnerským organizacím a žadatelům o nadační příspěvek • Adresa kanceláře: Legerova 22/1854, 120 00 Praha 2 • Telefon: 224 261 615, 224 261 573. Fax: 224 262 563 • E-mail: info@fondholocaust.cz • Internet: www.fondholocaust.cz • Bulletin zapsán do evidence periodického tisku Ministerstva kultury ČR pod evid. číslem MK ČR E 16905